

Laki

sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) 4 §:n 5 momentti,
muutetaan 1—3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 ja 7 §, 8 §:n 5 momentti, 13 §, 35 §:n 1 momentti sekä 35 c, 35 d ja 38 §,
sellaisina kuin ne ovat, 1 § osaksi laeissa 670/2015, 95/2018 ja 602/2019, 2 § osaksi laeissa 467/2011 ja 421/2025, 3 § osaksi laeissa 554/2023 ja 421/2025, 4 §:n 1 momentti, 35 §:n 1 momentti sekä 35 c ja 35 d § laissa 95/2018, 5 § osaksi laissa 984/2016 sekä 7 §, 8 §:n 5 momentti sekä 13 ja 38 § laissa 421/2025, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a ja 3 a—3 c § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä voidaan yksinkertaisessa ja selvässä asiassa määrätä seuraamukseksi:

1) sakkorangaistus rikoksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja josta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa;

2) rikesakko rikkomuksesta, jonka rangaistukseksi rikesakko on erikseen laissa säädetty.

Asia voidaan käsitellä tässä laissa säädettyssä menettelyssä silloinkin, kun rikoksesta saattaa seurata muu kuin 1 momentissa tai 3 a—3 c §:ssä tarkoitettu seuraamus, jos rikoksesta epäillylle ei vaadita määrättäväksi tätä seuraamusta.

1 a §

Soveltamisalan rajaukset

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä ei 1 §:ssä säädetystä poiketen saa käsitellä:

1) rikoslain (39/1889) 11 luvun 7 §:ssä tarkoitettua lievää sotarikosta, 10 §:ssä tarkoitettua kiihottamista kansanryhmää vastaan eikä 13 §:ssä tarkoitettua alaisen rikoksen ilmoittamatta jättämistä;

2) rikoslain 12 luvun 8 §:ssä tarkoitettua tuottamuksellista turvallisuussalaisuuden paljastamista, 10 §:ssä tarkoitettua puolueettomuusmääräysten rikkomista eikä 11 §:ssä tarkoitettua maanpetoksellista yhteydenpitoa;

3) rikoslain 13 luvun 4 §:ssä tarkoitettua laitonta sotilaallista toimintaa;

4) rikoslain 14 luvussa tarkoitettua rikosta poliittisia oikeuksia vastaan;

5) rikoslain 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettua perätöntä lausumaa viranomaismenettelyssä, 5 §:ssä tarkoitettua yritettyä yllytystä perättömään lausumaan, 7 §:ssä tarkoitettua todistusaineiston vääristelemistä eikä 11 §:ssä tarkoitettua rikoksenteijän suojelemista;

6) rikoslain 16 luvun 12 §:ssä tarkoitettua viranomaisen hallussa olevan todistuskappaleen hävittämistä, 13 §:ssä tarkoitettua lahjuksen antamista, 14 a §:ssä tarkoitettua lahjuksen

antamista kansanedustajalle, 15 §:ssä tarkoitettua vangin laitonta vapauttamista, 16 §:ssä tarkoitettua vangin karkaamista eikä 17 §:ssä tarkoitettua vangin varustautumista aseella;

7) rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista;

8) rikoslain 20 luvun 7 §:ssä tarkoitettua seksuaalisen kuvan luvaton levittämistä, 9 §:ssä tarkoitettua korvauksen tarjoamista nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta, 18 §:ssä tarkoitettua lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin, 19 §:ssä tarkoitettua lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä, 21 §:ssä tarkoitettua lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa eikä 22 §:ssä tarkoitettua lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamista;

9) rikoslain 21 luvun 5 §:ssä tarkoitettua pahoinpitelyä, 8 §:ssä tarkoitettua kuolemantuottamista, 11 §:ssä tarkoitettua törkeää vammantuottamista, 12 §:ssä tarkoitettua tappeluun osallistumista, 13 §:ssä tarkoitettua vaaran aiheuttamista eikä 14 §:ssä tarkoitettua heitteillepanoa;

10) rikoslain 25 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vapaudenriistoa, 3 b §:ssä tarkoitettua laitonta adoptiosuostumuksen hankkimista, 3 c §:ssä tarkoitettua laitonta adoptionvälitystä, 5 a §:ssä tarkoitettua lapsikaappausta, 7 §:ssä tarkoitettua laitonta uhkausta, 7 a §:ssä tarkoitettua vainoamista eikä 8 §:ssä tarkoitettua pakottamista;

11) rikoslain 34 a luvun 13 §:ssä tarkoitettua terroristisen matkustamisen edistämistä eikä 14 §:ssä tarkoitettua terroristista julkista kehottamista;

12) virkarikosta koskevaa asiaa;

13) merilain (674/1994) 20 luvussa tarkoitettua asiaa;

14) sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitettua asiaa.

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä ei 1 §:ssä säädetystä poiketen saa käsitellä sakkorangaistukseen johtavaa rikosta, jos rikoksesta epäillylle on tämän lain mukaisesti annettu rikosta edeltävän vuoden aikana tehtyjen rikosten perusteella yhteensä vähintään kuusi sakkomääräystä tai rangaistusmääräystä ja tekojen samankaltaisuus osoittaa kokonaisuutena arvioiden piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä.

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä ei myöskään saa käsitellä sakkorangaistukseen johtavaa rikosta, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä ollut alle 18-vuotias ja rikoksesta on säädetty ankarampi rangaistus kuin sakko tai kuusi kuukautta vankeutta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sakkovaatimuksella* epäillylle annettavaa vaatimusta, jolla hänelle vaaditaan rikoksesta sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta, tai hänen pyydettyään päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen muuttamista sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta;

2) *sakkomääräyksellä* ratkaisua, jolla valvontaa suorittava virkamies määrää rikoksesta sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen;

3) *rikesakkomääräyksellä* ratkaisua, jolla määrätään rikesakko ja menettämisseuraamus;

4) *rangaistusmääräyksellä* ratkaisua, jolla syyttäjä sakkovaatimuksen perusteella määrää sakkorangaistuksen ja menettämisseuraamuksen.

3 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Sakkomääräyksen antaa poliisimies. Sakkomääräyksessä voidaan määrätä seuraamukseksi enintään 40 päiväsakon suuruinen sakkorangaistus rikoksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Sakkovaatimuksen antaa poliisimies. Sakkovaatimus voidaan antaa myös syyttäjän pyynnöstä. Sakkovaatimuksen perusteella syyttäjä antaa rangaistusmääräyksen. Rangaistusmääräyksessä voidaan määrätä seuraamukseksi sakkorangaistus rikoksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja jonka johdosta ei anneta sakkomääräystä.

Rikesakkomääräyksen antaa poliisimies tai 29 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa syyttäjä.

Tullimieheen, rajavartiomieheen ja erätarkastajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään poliisimiehestä. Tullimiehen, rajavartiomiehen ja erätarkastajan toimivallasta antaa sakkovaatimus, sakkomääräys ja rikesakkomääräys säädetään erikseen.

3 a §

Menettämisseuraamuksen ja rikosuhrimaksun määrääminen

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä voidaan määrätä enintään 5 000 euron suuruinen menettämisseuraamus 1 §:ssä tarkoitetun rangaistuksen ohella.

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä määrätään rikosuhrimaksu 1 §:ssä tarkoitetun rangaistuksen ohella. Rikosuhrimaksusta säädetään rikosuhrimaksusta annetussa laissa (669/2015).

3 b §

Päihdetutkimuskustannusten korvaaminen

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä voidaan määrätä, että 1 §:n 1 momentin nojalla sakotettu henkilö on velvollinen suorittamaan valtiolle oikeuslääkeopillisista tutkimuksista esitutkinnassa aiheutuneet päihdetutkimuskustannukset, jos ne ovat olleet tarpeen asian selvittämiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettu korvaus olisi korvausvelvollisen rikoksen laatuun tai hänen henkilökohtaisiin ja taloudellisiin oloihinsa nähden taikka muusta syystä kohtuuton, korvausta on alennettava tai jätettävä se kokonaan määräämättä.

3 c §

Yksityisoikeudellisen vaatimuksen ratkaiseminen

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä voidaan ratkaista rikokseen perustuva asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos se on riidaton ja suuruudeltaan sakkomääräyksen tai sakkovaatimuksen antamishetkellä pääomaltaan enintään 5 000 euroa.

Yksityisoikeudellista vaatimusta ei kuitenkaan saa käsitellä tässä laissa säädettyssä menettelyssä, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Yksityisoikeudellista vaatimusta ei saa käsitellä tässä laissa säädettyssä menettelyssä myöskään, jos vaatimus kohdistuu yhteisvastuullisesti useampaan henkilöön.

4 §

Epäillyn suostumus

Asia voidaan käsitellä tässä laissa säädettyssä menettelyssä vain, jos rikoksesta epäilty luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen tämän lain mukaisessa

menettelyssä. Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä epäilylle on selostettava suostumuksen merkitys ja ilmoitettava menettelyssä määrättävät seuraamukset, päihdetutkimuskustannusten ja rikosuhrimaksun määrä sekä esitetyn yksityisoikeudellisen vaatimuksen peruste ja määrä.

5 §

Asianomistajan suostumus

Asia voidaan käsitellä tässä laissa säädettyssä menettelyssä vain, jos asianomistaja luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen tässä laissa säädettyssä menettelyssä. Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä asianomistajalle on selostettava suostumuksen merkitys ja ilmoitettava menettelyssä määrättävät seuraamukset sekä esitetyn yksityisoikeudellisen vaatimuksen peruste ja määrä.

Asianomistajan suostumukseen sovelletaan, mitä 4 §:n 2 momentissa säädetään epäillyn suostumuksesta.

7 §

Esitutkinta

Tässä laissa tarkoitetun rikoksen esitutkintaan sovelletaan esitutkintalakia (805/2011), ja rikoksen selvittämiseksi toimitetaan mainitun lain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamiseksi. Jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta mainitun lain 4 luvun 10 §:n 2 momentin sekä 13 ja 16 §:n ja 7 luvun 16 §:n säännöksiä. Esitutkinnassa on kuultava rikoksesta epäiltyä ja asianomistajaa.

Jos rikoksesta on säädetty ankarampi rangaistus kuin kuusi kuukautta vankeutta, sakkovaatimukseen on kirjattava tiedot siitä, että epäilty on luopunut oikeudestaan käyttää avustajaa, tiedot luopumisen yhteydessä epäilylle annetuista esitutkintalain 4 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tiedoista ja 4 luvun 16 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista sekä 9 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot.

Jos asianosaiset eivät ole suostuneet asian käsittelemiseen tässä laissa säädettyssä menettelyssä, asian jatkokäsittelyä varten esitutkinta on suoritettava syyteharkinnan edellyttämässä laajuudessa.

Poliisimies voi tarvittaessa neuvotella syyttäjän kanssa asian soveltumisesta tässä laissa säädettyyn menettelyyn tai asian muusta oikeudellisesta arvioinnista.

8 §

Sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen sisältö

Sakkovaatimuksen ja sakkomääräyksen yhteydessä on ilmoitettava rikosuhrimaksun määrä, korvattavaksi vaadittujen päihdetutkimuskustannusten määrä ja korvattavaksi vaaditun yksityisoikeudellisen vaatimuksen peruste ja määrä. Rikesakkomääräyksen yhteydessä on ilmoitettava korvattavaksi vaaditun yksityisoikeudellisen vaatimuksen peruste ja määrä.

13 §

Sakkovaatimuksen toimittaminen syyttäjälle

Sakkovaatimus sekä tieto rikosuhrimaksun määrästä, korvattavaksi vaadittujen päihdetutkimuskustannusten määrästä ja korvattavaksi vaaditun yksityisoikeudellisen vaatimuksen perusteesta ja määrästä on tiedoksiannon jälkeen viivytyksettä toimitettava syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten.

35 §

Valitus

Edellä 34 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräyksen saaja ja asianomistaja voivat hakea muutosta asiassa kärjäoikeudelta valittamalla.

35 c §

Muu valitusasian käsittely

Valituksen käsittelyssä kärjäoikeudessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 1 §:ssä, 2 §:n 2 momentissa sekä 3—6, 8, 17—24 ja 28 §:ssä säädetään valituksen käsittelystä hovioikeudessa. Pääkäsittely on toimitettava, jos asianosainen sitä pyytää tai jos kärjäoikeus pitää sitä tarpeellisenä. Syyttäjän on huolehdittava, että määräyksen saajan valituksen johdosta toimitetaan esitutkinta muutoksenhaun edellyttämässä laajuudessa.

Muilta osin menettelyssä noudatetaan, mitä rikosasian käsittelystä kärjäoikeudessa säädetään. Valituksenalaisen määräyksen kääntämiseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvussa säädetään haastehakemuksen kääntämisestä.

Määräyksen saajan valituksen vastapuolena pidetään syyttäjää ja mahdollista asianomistajaa. Asianomistajan valituksen vastapuolena pidetään määräyksen saajaa.

35 d §

Vain yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan valitusasian käsittely

Jos valitus koskee vain tämän lain mukaisessa menettelyssä ratkaistua yksityisoikeudellista vaatimusta, valituksen käsittelyssä kärjäoikeudessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 1, 3—6, 8, 17—24 ja 28 §:ssä säädetään valituksen käsittelystä hovioikeudessa. Pääkäsittely on toimitettava, jos asianosainen sitä pyytää tai jos kärjäoikeus pitää sitä tarpeellisenä.

Muilta osin menettelyssä noudatetaan, mitä riita-asian käsittelystä kärjäoikeudessa säädetään.

Määräyksen saajaa ja asianomistajaa pidetään toistensa vastapuolina.

38 §

Täytäntöönpano

Tässä laissa säädettyssä menettelyssä määrätyn seuraamuksen, rikosuhrimaksun ja korvattavaksi määrättyjen päihdetutkimuskustannusten täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta säädetään ulosottokaassa (705/2007). Sakon, rikesakon ja menettämisseuraamuksen raukeamisesta säädetään rikoslain 8 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2027. Tämän lain 3 b § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä maaliskuuta 2028.

Ennen tämän lain voimaantuloa annetun sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen ja rangaistusmääräyksen käsittelyssä sekä ennen tämän lain voimaantuloa annetun rikesakkomääräyksen, sakkomääräyksen ja rangaistusmääräyksen muutoksenhaussa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 9.7.2026

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Oikeusministeri Leena Meri